

Pro Scientia – KIM-különdíjasok

A Pro Scientia Aranyérem kitüntetést az Országos Tudományos Diákköri Tanács 1988-ban alapította a felsőoktatási hallgatók alkotóképességének kibontakoztatása, szak tudásának elmélyítése, a tehetség, az egyéni képességek jobb megbecsülése és elismerése céljából. Annak az egyetemi vagy főiskolai hallgatónak adományozható, aki tanulmányai során kiemelkedő teljesítményt nyújtott és az általa önképzés keretében művelt szakterületen elért eredményeiről az Országos Tudomá-

nyos és Diákköri Konferencián díjnyertes pályamunka formájában is számot adott. Idén 12. alkalommal került sor a kitüntetés odaítélésére, s a díjazottak közül hárman az állam- és jogtudomány, ketten pedig a közgazdaságtudomány művelői köréből KIM-különdíjban is részesültek. A Magyar Közigazgatás különös figyelmet fordítva a pályakezdő tudományos kutatók iránt, az alábbiakban teremt lehetőséget a különdíjas pályamunkák rövid bemutatására.

BÓDY EMESE

Helyi önkormányzatok feletti törvényességi ellenőrzés elméleti és gyakorlati problémái

Pályamunkám témájaként a helyi önkormányzatok feletti törvényességi ellenőrzés néhány elméleti és gyakorlati problémájának bemutatását választottam. S bár a törvényességi ellenőrzés mint jogkör napjainkban is változásokon esik át, továbbra is meghatározó és jelentős azon megoldásra váró problémák száma, amelyek vázolására dolgozatom keretein belül vállalkoztam. Nézetem szerint ugyanis, egy jogállam keretei között, a helyi önkormányzatok feletti törvényességi ellenőrzés érvényesülése és az önkormányzatok autonómiája egyaránt fontos, *egyenrangú* állami feladatként, *folyamatos* biztosítást és védelmet kell élveznie. Arra a kérdésre azonban, hogy ez ma, a he-

lyi önkormányzatok feletti törvényességi ellenőrzés vonatkozásában megvalósul-e, sajnálatos módon továbbra is nemmel kell válaszolnom. Az egykori közigazgatási hivatalok – mostani kormányhivatalok – e jogköre napjainkban sem működik kielégítően. A törvényességi ellenőrzés legnagyobb hiányossága éppen az, hogy egy *eszköztelen ellenőrzést* jelent, amely szankcionálási lehetőség hiányában nem tudja kifejtetni azt a hatást, amelyet a jogalkotó elvárna tőle, nevezetesen a helyi önkormányzati döntések törvényességének biztosítását és ezzel a jogbiztonság megalapozását. Ennek megvalósulásához az ellenőrzés egyfajta *felügyeletté való átminősítésére* volna szükség, amellyel a mindenkori törvényességi ellenőrzést ellátó szervek „eszköztára” bővíülhetne. A „*végző szó*” kimondója ugyanakkor, meglátásom szerint, továbbra is a független bírói, alkotmánybírói testület maradhatna, amely garanciája lenne annak, hogy az önkormányzati autonómia nem sérül. Fontos és lényeges kérdés a *jegyző jogállása*. Hiszen a helyi önkormányzaton belül a „törvényesség őreként” szerepe meghatározó a törvényesség biztosításában. Jelenleg is meglévő

függősége a képviselő-testülettől és a polgármestertől tarthatatlan, és hatásköre eredményes gyakorlása megkívánja személyének kiemelését jelenlegi munkáltatóival szembeni alárendeltségéből. A törvényességi ellenőrzés nem irányulhat pusztán az önkormányzati döntések személytelen utólagos kontrolljára, ahhoz, hogy egy prosperáló, jól működő jogkör lehessen, szükséges az önkormányzatok és a mindenkori törvényességi ellenőrzést/törvényességi felügyeletet ellátó szervek közötti *megfelelő informális kapcsolatok* kiépítése és fenntartása. A politikai befolyás visszaszorításával, de legalábbis átalakulásával, a közigazgatáson belül megvalósulhat az ésszerű és a múltban bevált gyakorlatok továbbörökítése, a *szakmai szempontok* előtérbe helyezése, amely napjainkban sajnos nem jellemző. A jogszabályok

és a szervezetrendszer változtatása önmagában nem jelent előrelépést, annak átgondolt formájára van szükség. A múlt igazolja, hogy az elhamarkodott és túlértékelt döntések éppolyan károsak lehetnek, mintha a jogalkotó nem hoz döntést. A törvényességi ellenőrzés mindenkor fontos területe lesz az állami intézményrendszernek, így bármely szerv lássa is el, elsősorban szakmai szempontok figyelembevételével kell működnie, és ehhez a politikai színtérnek is megfelelő, állandó, nem folytonosan és rövid időközönként változó háttérrel kell biztosítania. Reményeim szerint a jövő ennek fényében alakul majd, tanulva a múlt „rossz emlékeiből” és megeremtve egy kiegyensúlyozottabb önkormányzati és állami kapcsolatrendszert.

DÖMÖTÖRFY BORBÁLA
TÜNDE

Versenyszegély és választottbíráskodás az Európai Unióban

A pályamunka címe alapján felvetődhet a kérdés, vajon a versenyszegély és a választottbíráskodás hogyan egyeztethető össze? Ennek oka abban rejlik, hogy a versenyszegély alatt Európában egy hatósági alkalmazásra szánt jogot értenek. Ez a történeti perspektívát tekintve helyénvaló, az utóbbi néhány évben azonban az Európai Bizottság egyre erőteljesebben szorgalmazza a magánjogi igényérvényesítés elterjesztését, belátva annak jótékony, fejlesztő hatásait.

E törekvés viszont ez idáig nem tudott a kívánt mértékben teret nyerni. Ebben a *történelmi hagyományokon* kívül valószínűleg

az is jelentős szerepet játszik, hogy a kereskedők, akiknek leginkább érdekében állna a versenyszegély „*pajzsként*” és „*kardként*” használni, jogvitáik megoldásánál köztudomásúan előnyben részesítik a választottbíráskodás utat. A magánjogi igényérvényesítés széles körű elterjedését ezért akadályozza a választottbíráskodás helyzetének Európai Unióban belüli szabályozatlansága.

Megjegyzendő, hogy a választottbíráskodás fogalma nem egységes, és jogi szabályozásukban is számos az eltérés, bár az UNCITRAL Mintatörvény átvételének folyamata gyorsuló tendenciát mutat. A választottbíráskodás hatáskörének megállapíthatóságára általánosságban olyan ügy esetén van lehetőség, amelyet a felek maguk is egyezséggel rendezhetnének, illetve az eljárás tárgyáról szabadon rendelkezhetnek.

Az utóbbi években egyre gyakrabban találkoztak a választottbíráskodás fórumok versenyszegély kérdésekkel, s a jövőben – figyelembe véve az alternatív vitarendezési mó-